

- Nec secus interea vicinis Sponsus amicis
 Accipit atque refert pocula grata suis.
 Et sic prima novis peraguntur prandia nuptis, [115]
 Sic hilares genio foemina virque vacant:
 Mox pulsata vocant saltatum tympana, mensa
 Quin iuvenes abeant quis prohibere velit?
 Ergo certatim surgunt epulasque relinquunt,
 Seque parat faciles quisque movere pedes. [120]
 Iamque sibi sumit dilectam quisque puellam,
 Qua properet molles ducere quisque choros.
 Hic celebri videas armatas ordine turmas,
 Utque velit cultu quaelibet esse prior.
 His ita dum studiis incumbunt membraque flectunt, [125]
 Ac variant saltus undique mille modis:
 Dumque manu charam ducit saltator amicam,
 Blandula multa refert, nec minus ipse rogat.
 Intereaque fovet tacito sub pectore flammam,
 Crescit enim ludis talibus acer amor. [130]
 Sed quid ago? Metris te docte IACOBÉ resumo
 Et tibi felices opto precorque dies,
 Quod tibi praestanti duxisti corpore Nympham
 Quae valet in rebus damna levare tuis.
 Scilicet hoc virtus, studium pietasque meretur [135]
 Qua facilis Kerner praeditus arte nites:
 Summo quae poterat coniunx Iove digna vocari,
 Iret ut in thalamos virgo pudica tuos.
 Cuius ut ingenij dicat vel munera formae:
 Sufficiens nunquam vena Maronis erit. [140]
 Sint igitur semper praesentia numina vobis,
 Et bene qui iunxit servet utrumque Deus.

Iohannes Tecnon Rigensis ex Livonia

EKLER PÉTER

A „Kovásznai–Teleki-corvina” (2). *Codex Agropolitanus*. A Catullus, Tibullus és Propertius verseit tartalmazó corvin-kódexet, a „Codex Agropolitanus”-t, melyet Kovásznaí Sándor 1776-ban lelkes hangú apobatérion kísérletében nyújtott át Teleki Sámuelnek,¹ nem látta sem a Teleki Tékát látogató Kazinczy Ferenc, sem a középkori magyar kéziratok feltárásában elévülhetetlen érdemeket szerzett Csontos János és e sorok írói sem.

Kovásznain nem kérhetjük számon, hogy az 1776 januárjában papírra vetett, majd 1782-ben publikált kísérőversben eltekintett a kézirat formai jegyeinek jelzésétől, a Teleki Téka katalógusának² leírása azonban határozottan félrevezető, amennyiben mind a Catullus-szövegek között („Codex Ms. Ex Bibl. Mathiae Corvini Reg. Hungariae”), mind Tibullus alatt („Codex Ms. Ex Bibl. Mathiae Corvini Regis Hungariae”) valódi corvinaként tünteti föl a kötetet. A „Sároemberki Apolló” könyvtárába került darab azonban nem corvina volt, még csak nem is középkori vagy reneszánsz

¹ FÖLDESI Ferenc: A „Kovásznai–Teleki-corvina”. = MKsz 2004. 3. sz. 290–295.

² *Bibliothecae Samuelis S.R.I. Com. Teleki de Szék Pars Prima ... Viennae... 1796.*

kódex, csupán gondos másolat a 18. századból, amely ma is föllehető a Teleki Tékában T.Cl.q-165. sz. jelzet alatt.

A „Codex Agropolitanus”-t márványozott bőrbe kötötték, supralibrosként mindkét kötéstáblára Teleki Sámuel aranyozott, dombornyomásos címere került. A negyedrét formátumú kézirat első kötéstáblájának belsejére Teleki nyomtatott exlibrisét ragasztották be. A negyedik számozatlan előzéklapra Kovásznai bemásolta a később publikálásra is érdemesnek talált apobatériont és szűkszavúan följegyezte a kézirat útját Szebentől Sáromberkéig. Csak azért idézzük egészében, hogy érzékeltesük a bejegyző nagyrabecsülését patrónusa iránt.

„Hunc librum manu exaratum e bibliotheca Köleseriana, Cibinii ineunte anno P. C. N. MDCCLXXVI. Praeconis voci subjecta, erit Alexander Kovásznai, litterarum in Gymnasio Agropolitano professor. Idib. Jan. Idemque eodem mense dono dedit Illustrissimo ac Splendidissimo S. R. I. Comiti SAMUELI TELEKIO Székiensi, S. Caesareae ac Regiae Majestatis Camerario; Inclytae Dioeceseos et Conventus iuridici Küküllőváriensis Praesidi Regio sive Comiti supremo, iustitia, aequitate, clementia, prudentia, eruditione, longe celeberrimo. Denique studiorum regendorum et aliorum negotiorum in nobilissimo litterarum ludo N. Enyedensi Curatori Sapientissimo; instructissimam librorum in omni disciplinarum genere et varietate supellectilem possidenti, eamque in dies summa cura, studio, diligentia, sumptibus, locupletanti; Domino suo ac Maece-nati indulgentissimo.”

Azaz Kovásznai a kéziratot 1776 januárjában vásárolta Szebenben az ifjabb Köleséri Sámuel aukcióra bocsátott könyvgyűjteményéből,³ és még ugyanebben a hónapban Teleki Sámuelnek ajándékozta. Kovásznai nem tudja, ki és mikor készítette a másolatot, a kötet ugyanis datálatlan és szignálatlan, de ez egyébként is érdektelen lett volna a kor szöveggondozói, szövegkritikai gyakorlatát figyelembe véve, hiszen a 19. század közepén kibontakozó modern textológia térhódításáig a scriptor személyének jelentősége a szöveggyűjteményezés számos egyéb elemével együtt háttérben maradt. Azt viszont tudnia kellett a marosvásárhelyi professzornak, hogy a másolat alap-példánya, a „Catullus–Tibullus–Propertius” valóban Mátyás budai könyvtárából került Erdélybe, közelebbről II. Apaffi Mihály tékájába, akinek hátrahagyott javaiból 1726-ban Nádudvari Sámuel vásárolta meg, majd tőle került az ifjabb Köleséri tulajdonába.⁴ A scriptor ugyanis figyelmesen dolgozott, és a másolat [I.] levelének recto lapjára átvezette Köleséri corvinájából azt a 17. századi kéztől származó bejegyzést is, amely a végül Bécsbe került kódex provenienciájáról ad hírt.⁵ Mint említettük, a másolat datálatlan, ám elkészülte nagy valószínűséggel az 1720-as évek második felére tehető, arra a néhány évre, míg az alappéldány Köleséri tulajdonában volt.⁶ A kézirat szövegét valószínűleg a század utolsó harmadában egy azonosítatlan kéz – nem Kovásznai – alapos vizs-

³ JAKÓ Zsigmond: Az erdélyi magyar antikvár könyvkereskedelem kezdeteiről. In: *Művelődési törekvések a korai újkorban*. Tanulmányok Keserő Bálint tiszteletére. Szerk.: BALÁZS Mihály, FONT Zsuzsa, KESERŐ Gizella, ÖTVÖS Péter. Szeged, 1997. 219–229. A Köleséri hagyatékról: 221–222. – L. még BERTÓK Lajos: *Ifjabb Köleséri Sámuel könyvgyűjteménye*. = A Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Könyvtárának Évkönyve (3.) 1955. 2.

⁴ CSAPODY, Csaba: *The Corvinian Library. History and Stock*. Bp., 1973. 157. (176.) – JAKÓ Zsigmond: *Erdély és a Corvina*. = MKsz 1966. 237–244.

⁵ Idézi CSAPODY: *i. m.* 157. (176.)

⁶ A korpusz egy részét, Tibullus verseit Köleséri nyomtatásban is megjelentette: *Tibullus Corvinianus*. Claudiopoli, 1727.

gálatnak vetette alá, kollacionálást végzett, szövegkritikai javításokat eszközölt. A munkához a rendelkezésre álló legjobb Tibullus-kiadást használta.⁷

Az elmondottak alapján a korábbi közleményben⁸ fölvetett néhány kérdés megválaszolható, a „Kovácsnai–Teleki-corvina” problémája lezártnak tekinthető. Kétségtelen, hogy mindkét tudós filológus a kézirat szövegét tartotta elsőrangú fontosságúnak. Kovácsnai sem gondolta, hogy corvin-kódexet ajándékoz Telekinek, de a *translatio studiorum*, a múzsák Erdélybe költözésének manifeszt megjelenítését minden filológusi aggályoskodásnál előrébb valónak tartotta, így aztán nem találta említésre érdemesnek a kézirat másolat voltát. A filológus csalt, hogy maga és patrónusa számára sokkal lényegibb dolgot mondhasson el. A „Sáromerki Apolló” pedig nyilván értékelte a kötetbe bejegyzett vers üzenetét, de talán a játék örömet is megérezte Kovácsnai kegyes csalásában, olyannyira, hogy katalógusában maga is *Codex Corvinianusként* jelölte a „*Codex Agropolitanus*”-t.

ZSUPÁN EDINA – FÖLDESI FERENC

⁷ *Albius Tibullus, eques Romanus; et in eum Jo. Antonii Vulpii philologi ac rhetoris in Gymnasio Patavino novus commentarius diligentissimus*. Padua: excudebat Josephus Cominus, 1749. xxxviii (2), 340, 93(1) l.

⁸ FÖLDESI: *i. m.*